

Muligheten for kommuner i samisk forvaltningsområde til å vedta forskrift om at alle elever skal ha opplæring i samisk

Utdanningsdirektoratet har svart Fylkesmannen i Troms om muligheten for kommuner i samisk forvaltningsområde til å vedta forskrift om at alle elever i kommunen skal ha opplæring i samisk.

TOLKNINGSUTTALELSE 07.02.2011

Gjelder

- Opplæringslova - § 6-2. Samisk opplæring i grunnskolen

Vi viser til e-post fra Fylkesmannen i Troms 26.11.2010 om muligheten for kommuner i samisk forvaltningsområde til å vedta forskrift om at alle elever i kommunen skal ha opplæring i samisk.

Bakgrunn for spørsmålet er at opplæringsloven § 6-2 fjerde ledd gir kommuner i det samisk språklige forvaltningsområdet rett til å pålegge alle elever i kommunen opplæring i samisk.

Forutsetningen er at pålegget om opplæring i samisk fastsettes ved forskrift. I Reform 94 fulgte denne typen opplæring læreplanen i samisk språk og kultur. Denne læreplanen er ikke videreført i Læreplanverket for Kunnskapsløftet Samisk (LK 06 S). Fylkesmannen spør derfor om hvilke krav som stilles til opplæringen i samisk som det henvises til i opplæringsloven § 6-2 fjerde ledd.

Utdanningsdirektoratets vurdering

Alle elever i samisk distrikt har rett til opplæring i og på samisk, jf. opplæringsloven § 6-2 første ledd. Dette er en rettighet for elevene og ikke en plikt. Samiske elever i samisk distrikt kan altså velge ikke å ha samisk som første- eller andrespråk.

Kommuner i samisk distrikt kan etter opplæringsloven § 6-2 fjerde ledd pålegge alle elever som er i grunnskolealder å ha opplæring i samisk. Pålegget kan ikke omfatte voksne som mottar grunnskoleopplæring. Pålegget kan begrenses til deler av kommunen. Kommunens pålegg må gis i form av forskrift som oppfyller kravene i forvaltningsloven kapittel VII. Kommunen har etter bestemmelsen ikke adgang til å pålegge opplæring i samisk som første- eller andrespråk. Denne begrensingen gjelder også overfor de samiske elevene. Opplæring i samisk etter opplæringsloven § 6-2 fjerde ledd er altså ikke det samme som opplæring i samisk etter læreplanene i samisk 1, 2 eller 3.

Læreplanverket fastsetter at opplæringen må følge lokale læreplaner med undervisningstid som kommer i tillegg til ordinær fag- og timefordeling i LK06 S. Plikten til opplæring i samisk etter lokalt fastsatt læreplan skal gjelde for både samiske og ikke-samiske elever. Elevene kan imidlertid velge å benytte rettigheten til å få opplæring i samisk etter § 6-2 første ledd, og dermed ha samisk som første- eller andrespråk i stedet for opplæring pålagt av kommunen etter § 6-2 fjerde ledd. Dette innebærer en rett til fritak fra den kommunalt pålagte opplæringen i samisk.

Kommunen kan som nevnt pålegge opplæring i samisk etter en lokal læreplan fastsatt ved forskrift. Den lokalt fastsatte læreplanen i samisk må følge generell del i læreplanverket og prinsippene for opplæring. I tillegg vil opplæringsloven med forskrift gi anvisninger på hva opplæringen kan inneholde og ikke. Vi vil her minne om at formålsparagrafen gir viktige anvisninger. Rundskriv Udir-8-2010 fastsetter fag- og timefordelingen for grunnopplæringen. Timefordelingen i grunnskolen og videregående opplæring er angitt som et minstetimetall. Pålagt opplæring i samisk vil være opplæring som gis i tillegg til minstetimetallet i grunnskolen. Kommunen står videre fritt til å fastsette timeantall for opplæringen i samisk

og vurderingsform (for eksempel sluttvurdering med karakter, bestått eller deltatt), men Utdanningsdirektoratet vil anbefale at kommunen tydelig gjør rede for omfanget og læreplanens innhold og at det gjelder opplæring som blir gitt i tillegg til minstetimetallet når læreplanen sendes på høring i kommunen.

Opplæring i samisk vil være en del av opplæringen og skal dokumenteres på vitnemålet i grunnskolen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-38.

Sametinget, Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet har utarbeidet en rapport om fag- og timefordeling for elever som har samisk opplæring. Rapporten vil bli publisert på Kunnskapsdepartementets hjemmesider.

Vår referanse: 2010/4938

Kopi til:

Fylkesmannen i Finnmark

Fylkesmannen i Nordland

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Fylkesmannen i Hedmark